

NOVÝ ŽIVOT (ČASOPIS PRE LITERATÚRU
A KULTÚRU) 1978/1—6. SZÁM

Egy többnemzetiségű társadalmi-politikai közösségben, mint amilyen nálunk az egyenjogú nemzetek és nemzetiségek lakta Vajdaság Szocialista Autonóm Tartomány, maga a kultúra is többnemzetiségű. Ilyen körülmények között minden nemzetiségi kultúra megőrzésének, fejlesztésének törekvései — a kölcsönösség és az egyenjogúság elve alapján — döntő fontosságúak a közösségi szellem ápolásában. E politika életre-keltéséhez pedig mindenekelőtt feltételeket kell biztosítanunk minden nemzet és nemzetiség eredeti forrásból táplálkozó kultúrájának a fejlődéséhez, ugyanakkor elengedhetetlen követelmény, hogy minden nemzetiségi kultúra eléggé nyitott legyen a több nemzetiségi kultúra sajátos fejlődési folyamatai és értékei előtt.

A szocialista öngazgatási társadalom korszerű fejlődési viszonyai között a nemzetiségi kultúra — mint azt a művelődési élet pezsgése, méretei is mutatják — kifejezőmódban, formákban, tartalomban gazdag.

A vajdasági szlovákok nemzetiségi hovatartozásának, kultúrsajátosságainak egyik kifejezésformája a *Nový život* (Új élet)¹ című irodalmi és művelődési folyóirat.

A folyóirat megjelenésének harmincadik évfordulója alkalmából, a tavalyi első számhoz a főszerkesztő Michal Harpán írt összegező, problémákat taglaló beszámolót. Itt ismerteti meg az olvasót azzal a ténnyel, hogy a lap beindulásának az éveiben mindenekelőtt a „fiatal írók folyóirata” volt, azaz a fiatalok alkotásait és a vajdasági szlovákok művelődési életére vonatkozó írásokat közölte. A jugoszláv öngazgatói közösség társadalmi-gazdasági fejlődésével a folyóirat fizionómiája is lényegesen megváltozik („a művelődés egészének fejlődésével párhuzamosan fejlődött”) és a vajdasági szlovákok életének egészét igyekszik felölelni. Michal Harpán kihangsúlyozza azt a tényt is, hogy ma már nincs olyan szlovák nemzetiségű alkotó, akinek munkáit ne mutatta volna be a folyóirat; amely a maga köré gyűjtés és a nemzeti hovatartozás kinyilvánítási lehetősége mellett természetesen az egyéni, sajátos formák gazda-

gításában is szerepet vállalt. A folyóirat a megjelenésétől napjainkig egyetlen pillanatra sem zárkózott el nem szlovák szerzők elől. Nem törekedett szigorú kulturális-nemzetiségi jellegre, hanem hasonló folyóiratokkal és számos intézménnyel karöltve, tevékeny együttműködés formájában arra törekedett, hogy olvasóközönségének, a jugoszláv nemzetek és nemzetiségek kiváló képviselői mellett, más nemzetiségű alkotókat is bemutatson, tehát jelentős szerepet töltött be a nemzetközi kulturális együttműködésben. E törekvéseknek nem az volt a célja, hogy a folyóirat beérje a művelődési élet passzív érzékelőjének szerepével, hanem mindenképp az, hogy a vajdasági szlovákság művelődési életének mozgatójává nőjön.

A folyóirat irodalmi összejövetelekkel, tudományos tanácskozások sorával igyekezett hozzájárulását adni a nemzeti sajátosságok, kultúrhatások jobb megismeréséhez és feltárásához. A Dolnozemský Slovak című folyóirat megjelenésének 75. évfordulója alkalmából rendezett szimpozion anyagából — a szimpozion témája a vajdasági szlovák publicisztika kontinuitásának és tartalmi sajátosságainak ismertetése volt — az 1. szám közöl kivonatokat rámutatva a vajdasági szlovákok művelődési tevékenységének föltételeire, körülményeire, fejlődési irányzataira. A folyóirat 3. száma csatlakozva az 1978. márciusában Újvidéken megtartott már hagyományos irodalmi találkozó rendezvényeihez — melyeken ismert szlovák irodalmárok, a művelődési és társadalmi-politikai élet aktivistái adtak egymásnak találkozót — adalékokat, hozzászólásokat közöl a vajdasági szlovákok kultúreletének a helyzetét és problémáit taglaló összegezéshez. Ettől eltekintve a folyóirat 1978-ban sem tért el fejlődési koncepciójától, elemi feladatától és tartalmi formáitól: hasábjain a vajdasági szlovák irodalmárok alkotásainak vagy nemzeteink és nemzetiségeink irodalmának szlovák nyelvre ültetett alkotásainak szentelt nagyobb teret.

Pafo Bohušnak a vajdasági falu életét bemutató kifejezetten lírai költészete a folyóirat hasábjain tavaly is több ízben szerepelt. Gesztenyevirágzás idején (Ked kvitnú gaštany) címmel a 3. számban az olvasó Anna Svetliková mélabús lírai költészetének gazdag opuszába nyer betekintést.

Vitázoslav Hronec átültetésében a folyóirat olvasóközönsége megismerkedhet az ismert olasz, irodalmi Nobej-díjas költő, Eugenio Montale költészetével.

Állandó rovatai mellett a 2. szám részletet közöl Vincent Šikula Meszterek című regényéből, mely 1976-ban jelent meg a bratiszlavai kiadó gondozásában.

A művelődési élet kérdéseinek és problémáinak jelentős teret szentel a folyóirat minden tavaly megjelent száma. Boško Krunicának a Vajdasági KSZ XVI. tartományi értekezletén elhangzott beszámolójából a folyóirat 5. száma azt a részt közli, mely a társultmunka-szervezetek megalkotásának a folyamatait taglalja a művelődés területén. A kultúra helyéről és szerepéről, valamint öngazgatási szocialista átalakulásának fo-

lyamatairól írt munkájában (a 4. szám közli) Samuel Čeman leszögezi, hogy a szocialista öngazgatás további fejlődésének irányelvei, melyeket az alkotmány, a Társult munkáról szóló törvény és a JKSZ XI. kongresszusán hozott határozatok tartalmaznak, új távlatokat nyitnak a kultúra sokoldalú fejlődése előtt. Serkentik fejlődési lehetőségeit, és döntő befolyást gyakorol annak fejlődésére. Az öngazgatási művelődéspolitikai, írja Čeman, szélesebb teret nyit az emberek tevékenysége előtt a társult munkában, mert arra az elvre épül, mely szerint a kultúráértékeknek a dolgozók sajátjává kell válnia. A mai körülmények között ez azt jelenti, hogy a kultúra területén is következetesen fejleszteniünk kell a jövedelmi viszonyokat, tudatosítani kell, hogy a kultúra sajátos termék, melynek megvan a maga értéke, és harcolni kell a kommercializáló jelenségei, valamint a nemzeti keretekbe való bezárkózás ellen. A társult munka dolgozóinak mindinkább a kultúrpolitika tervezésének és megvalósításának tényezőjévé kell válnia, mivel a nemzetiségi kultúrák egyenjogúsága és sokoldalú fejlődése a testvériség-egység elmélyítésének, együvértartozásunk tudatosításának egyik döntő előfeltétele.

A mai szlovák vajdasági irodalomról és kultúráról írva az 5. számban dr. Ján Kmeť kihangsúlyozza: öngazgatási társadalmunk széles feltételeket teremtett a szlovák nemzetiség kultúrtermékeinek autentikus és teljes létjogosultságához. Ennek alátámasztására többek között példaként említi, hogy Vajdaságban az iskoláskor előtti intézményekben több mint ötven tagozat dolgozik szlovák nyelven, a szlovák tannyelvű általános iskolai tagozatokon (több mint 250 ilyen létezik) hat és félezer diák tanul. Vajdaság néhány helységében beindult a szakirányú oktatás tagozata, az újvidéki Bölcsészeti Karon működik a szlovák katedra, az Újvidéki Televízió szlovák nyelvű műsorokat is közvetít.

A folyóirat időről-időre közli a tudományos kutatómunka legújabb eredményeit, és az olvasóközönségének a társadalmi fejlődésünk egy-egy jelenségéről tudományos magyarázatot ad. A 4. számban dr. Čedomir Torbica tanulmánya a vajdasági dolgozók külföldre való elvándorlásának alakulásával, okaival és az elvándorlás dinamikájával ismerteti meg az olvasókat. Jellemző egyébként, hogy a folyóirat az utóbbi években túlnövi eredeti érdeklődési körének kereteit. Mind gyakrabban tapasztalhatjuk, hogy témákat dolgoz fel életünk más területeiről, főleg a tudományos és társadalmi élet területéről, mintegy újabb szerepet vállalva az alkotás serkentésében és ápolásában, valamint a társadalmi élettel, művelődési, oktatásügyi és kutatómunkával kapcsolatos célkitűzéseink valóra váltásában.

Előszavában a folyóirat második száma Edvard Kardeljnek, A szocialista öngazgatás politikai rendszerének fejlődési irányvonalai című tanulmányából közli Az öngazgatási érdekek pluralizmusa — a demokratikus politikai rendszer új formája című fejezetet. Az egyenjogúság felsőfoka című munkájában (3. szám) Anna Makanová leszögezi, hogy a nemzetiségi-szociális érvényesülés megőrzéséhez, kibontakozásához és teljes valóra váltásához szocialista öngazgatási rendszerünk a legmeg-

felelőbb alap és táptalaj. Szocialista öngazgatási politikai rendszerünk aktív serkentőereje a társadalmi átalakulásnak, serkentője annak a folyamatnak, mely révén a dolgozók részesei lesznek az öngazgatási folyamatoknak, gazdagítva a nemzetek és nemzetiségek kultúrájának tartalmát, teret nyitva a nemzetiségi kultúra előtt, hogy bekapcsolódjon a társult munka öngazgatási integrációjának lényegbeli folyamataiba. Az alkotmány szellemében Vajdaság SZAT következetesen követi a nemzeti egyenjogúság politikáját a társadalmi élet, a munka, az alkotás minden területén, biztosítja minden nemzet és nemzetiség jogát a nyelv, a kultúra és a nemzetiségi hovatartozás egyéb formáinak szabad és sokoldalú fejlesztéséhez. Az egyenjogúság megnyilvánulásának társadalmunkban számos formája van, ám — írja Makanová — az egyenjogúság megvalósításának döntő feltétele, hogy „a társult munka dolgozói még inkább hatalmukba vegyék a jövedelem és a bővített újratermelés sorsát, hordozói legyenek a társadalmi fejlődésnek, politikai hatalomnak és fontos tényezői legyenek az egyenjogúság, a testvériség-egység, a közösségi szellem és minden nemzet és nemzetiség szolidaritásának valóra váltásában”.

A folyóirat érdekességei között föltétlenül meg kell említenünk, hogy a képzőművészeti alkotások bemutatásával is foglalkozik.

A folyóirat 1978-ban az utolsó (hatodik) számában az állandó rovatai mellett külön teret szentel a bratiszlavai Slovenske pohľady című folyóiratnak, melyhez kölcsönös együttműködés fűzi.

A cikkünkben elmondottak alapján megállapíthatjuk, hogy a Nový život irodalmi és művelődési folyóirat 1978-ban is jelentős mértékben hozzájárult a nemzetek és nemzetiségek kultúrájának szabad és egyenjogú fejlődéséhez, együttműködéséhez.

Fordította *Orosz Ibolya*

Jegyzet

¹ Jugoszlávia területén körülbelül 90 000 szlovák él, ebből valamivel több mint 75 000 Vajdaság Szocialista Autonóm Tartományban.